

การรวมกลุ่มทางการเมืองในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีศึกษา เครือข่ายป่าชุมชนคน
รักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

POLITICAL COLLECTIVE IN NAKHON SAWAN PROVINCE : FOREST
NETWORK COMMUNITY AT BAN THAN MAYOM, MAE WONG DISTRICT
OF NAKHON SAWAN PROVINCE

รตา อนุตตรังกูร* นันทิยา สัตยวาที**

Rata Anuttaranggoon, Nuntiya Sattayawatee

Received: March 03, 2018

Revised: October 30, 2019

Accepted: December 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์ป่า
เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) เพื่อศึกษากิจกรรมของ
เครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ โดย
มองผ่านแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) และทฤษฎีกลุ่ม
ผลประโยชน์ (Interest Groups) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) ตามรูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร
(Documentary Approach) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่
มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) กับผู้ก่อตั้งและสมาชิกของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักษ์
ป่า เขาแม่กระทุ้ จำนวน 6 คน โดยผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา
(Descriptive Analysis) ร่วมกับการอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University.

** Nakhon Sawan Rajabhat University.

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุการรวมตัวของเครือข่ายนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 มาจาก 3 ปัจจัย คือ 1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณภูเขาแม่กระทุ้ (โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรน้ำ) ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยที่ 2 และ 3 และการขาดจิตสำนึกในการรักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติแลสิ่งแวดล้อมร่วมกันในชุมชน 2) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการทำเกษตร (ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยที่ 3) เมื่อทุกคนต้องการพื้นที่ทางการเกษตรมากขึ้น พื้นที่ที่จะถูกบุกรุกเป็นที่แรก จึงหนีไม่พ้นพื้นที่ป่า เพราะไม่มีใครเป็นเจ้าของที่ชัดเจน (ตามความคิดของคนทั่วไป) และก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการที่ดินน้อยกว่าการไปบุกรุกพื้นที่ของเอกชนหรือปัจเจกอื่น ๆ และ 3) ปัญหาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่มุ่งเน้นให้คนขาดจิตสาธารณะ สนใจแต่เรื่องการทำมาหากินของปัจเจกเอง จนละเลยประเด็นด้านการใช้และร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไป โดยมีการดำเนินกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมประภาภูเขาและการปลูกป่า, กิจกรรมกลุ่มโรงเรียนชาวนา หมู่บ้านธารมะยม, กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน, กิจกรรมด้านการเป็นแหล่งความรู้ให้แก่บุคคลภายนอก และกิจกรรมทางด้านดนตรีและศิลปะ

คำสำคัญ : กลุ่มทางการเมือง, กิจกรรมของกลุ่ม, การจัดการสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

This article examines the Political Collective in Nakhon Sawan Province Case Study of Forest Network Community at Ban Than Mayom, Mae Wong District of Nakhon Sawan Province. The purpose of this study are Aggregation and Group Activity of Forest Network Community at Ban Than Mayom. This research is a Qualitative Research which focuses on description and analysis information collected by using Environmental Management Concept and Interest Groups. The use of documentary approaches, in-depth interviews and non-participant observation. The target groups of this research are Leaders and members of the group of 6.

The research has found that the cause of this network since 2539 B.E. is from three factors: 1) the environmental degradation problem in the mountain area Maekrato. 2) Forest and water resources intrusion, and lack of conscience in the

management and maintenance of natural resources and the environment in the community. To increase the area for farming. The area that will be invaded is the first. It is not in the forest. Because no one owns a clear. And the conflict in land management is less than the intrusion of private or other private areas and 3) the problems of economic development of the country. The focus is on the lack of public mind. But the subject of the individual's livelihood. To neglect the issues of using and sharing the resources and environment. There are five main activities: Mountain plumbing activities and Reforestation, Farmer School Activities of Than Mayom Village, career and income promotion activities for households and communities, activities as a source of knowledge to outsiders. And music and art activities.

Keywords: Political Collective, Group Activity, Environmental Management

1. บทนำ

กลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่เกิดขึ้นราวศตวรรษที่ 19 เป็นผลพวงมาจากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ที่มีการนำเทคโนโลยีแบบใหม่มาใช้ในขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมแทนแรงงานมนุษย์ เช่น เครื่องจักรกล อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย เป็นต้น ทิศทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (เปลี่ยนจากการผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อเอ็งกำไร) แรงงานจึงถูกกดค่าแรงจากกลุ่มนายทุน และแรงงานบางส่วนไม่มีงานทำ แรงงานต้องจี้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเอาไว้ (Chumphon Nimphanit 2009 : 82-83) การปฏิวัติอุตสาหกรรมยังส่งผลให้เกิดการขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ไปสู่พื้นที่ในชนบทอีกด้วย เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ชนบทบางแห่ง เพื่อนำพื้นที่ดังกล่าวหรือทรัพยากรที่มีในพื้นที่มาเป็นปัจจัยในการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่แบบทุนนิยม กลุ่มนายทุนจึงมีอำนาจในการกดดันหรือเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลได้มากกว่ากลุ่มแรงงาน ดังนั้น กลุ่มแรงงานจึงต้องมีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยกดดันให้รัฐบาลหันมาสนใจผลประโยชน์ของกลุ่มแรงงานให้มากขึ้น (ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นในสังคม) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นถูกสั่งสมมากขึ้น เกิดปัญหาทางสังคมในรูปแบบใหม่ที่ก้าวข้ามความขัดแย้งทางชนชั้นแบบในอดีต (Chairat Charoensin-o-larn, 1999 : 117) ที่มีต้นกำเนิด

มาจากการพัฒนาทั้งทางการเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาอาชญากรรม การค้ามนุษย์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลทำได้ไม่ทั่วถึงหรือครบทุกประเด็นภายในสังคม การรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่จึงเกิดขึ้นในเกือบทุกสังคม

สังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุนิยม (Pluralistic Society) มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) และมีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ตัวชี้วัดประการหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยนั้น คือ การรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในสังคมนั้น ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มทางศาสนา กลุ่มลัทธิทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวมตัวของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ ค่านิยม กฎระเบียบ และทัศนคติร่วมกัน กระทำการเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองจากกลุ่มอื่น ๆ หรือเพื่อเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองจากรัฐบาล โดยกลุ่มผลประโยชน์สามารถเคลื่อนไหวหรือดำเนินกิจกรรมทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมได้ (Prapart Pintobtamg, 2009 : 167-168) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ในบางครั้งการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มก็ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เนื่องจากระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความหลากหลาย รัฐบาลจึงอาจจะเลยผลประโยชน์ของบางกลุ่มไป ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างได้เอง โดยไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากรัฐบาล ด้วยการระดมทรัพยากรภายในกลุ่ม ทั้งทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุอุปกรณ์ อาจผนวกกับการขอความร่วมมือกับบริษัทเอกชน มหาวิทยาลัย องค์กรอิสระ ฯลฯ ที่เป็นทรัพยากรภายนอกกลุ่ม มาเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเอาไว้

ประเทศไทยซึ่งมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ประเทศไทยมีทั้งกลุ่มผลประโยชน์ทั้งแนวเก่าและแนวใหม่ดำเนินกิจกรรมทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นกัน ที่ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการรวมตัวและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทางการเมืองที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์แนวใหม่ ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยเลือกศึกษาผ่านกลุ่มเครือข่ายป้าชุมชนคนรักษ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีการรวมตัวกันของประชาชนหลายหมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์จากเขาแม่กระทุ้ร่วมกัน ทั้งการใช้ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ หรือทรัพยากรที่ดิน ฯลฯ

จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ.2539 บริเวณเขาแม่กระทุ้และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์

นั้น จนทำให้หุบเขาตรังนี้ได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ (Suwit Philuk, 2014 : Online)” เนื่องจากเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำทุกปี ประชาชนในชุมชนจึงเอาเหตุการณ์ในครั้งนี้ มาพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการริเริ่มและร่วมกันดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนป่าเขาแม่กระทุ้อย่างจริงจัง โดยนำประเด็นนี้เข้าไปร่วมกับโครงการปลูกป่าของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จำกัด (มหาชน) ร่วมกันทำแนวกันไฟป่า และร่วมกันสร้างทีมงานเฝ้าระวังการเผาจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาสู่เขาแม่กระทุ

เมื่อกิจกรรมนี้ผ่านไปไม่นาน ทางผู้นำชุมชนและประชาชนภายในชุมชนก็ร่วมกันเขียนโครงการขอทุนจาก SIF (Social Investment Fund) หรือกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม มาดำเนินการจัดทำประปาภูเขา แสดงให้เห็นว่าชุมชนที่อยู่บริเวณเขาแม่กระทุเริ่มมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นลำดับเริ่มแรก ต่อมาเมื่อป่าไม้ได้รับการฟื้นฟูในระดับหนึ่ง ทางชุมชนได้มีการจัดการทรัพยากรน้ำเป็นเรื่องถัดไป โดยในช่วงปี พ.ศ.2543 การใช้ประปาภูเขายังไม่มีเป็นที่นิยมมากนัก และมีการใช้ประปาภูเขาเพียงครั้งปีเท่านั้น อีกครั้งปีจะไม่มีการใช้น้ำประปาจากภูเขา เนื่องจากเป็นฤดูแล้ง น้ำบนภูเขาไม่เพียงพอแก่การทำน้ำประปา ทางปราชญ์ชาวบ้านและพระสงฆ์ในชุมชนจึงมีการศึกษาข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาประปาภูเขาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับสถานศึกษาภายในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น และข้อมูลจากนักวิชาการอิสระ รวมไปถึงข้อมูลในโลกออนไลน์ ทำการศึกษาและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง และยังได้มีการนำเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ เข้าไปปลูกบนภูเขา เพื่อเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอีกทางหนึ่ง จนทำให้น้ำบนภูเขามากพอที่จะทำประปาภูเขาใช้ได้ตลอดทั้งปี (Worralluck Sriyai, 2012 : Online) พร้อมทั้งมีการพัฒนาติดตั้งมิเตอร์น้ำ มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้น้ำ อัตราอยู่ที่ยูนิตละ 3 บาท และนำเงินค่าธรรมเนียมที่เก็บได้มาบำรุงและซ่อมแซมฝายชะลอน้ำ ถังเก็บน้ำ ถังเก็บตะกอน และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำน้ำประปาภูเขา เมื่อมีเงินเหลือก็จะนำเงินส่วนนี้เข้ามาบริหารจัดการ และยังสามารถนำไปพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น นำเงินไปจ้างครูมาสอนภายในโรงเรียนของชุมชน เพราะไม่ต้องการให้บุตรหลานออกไปเรียนภายนอกชุมชน เป็นต้น (Rungrong Phetcharaburanin, 2012 เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยไม่พึ่งพารัฐบาล ทั้งนี้ ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เข้าศึกษาในโรงเรียนชาวนา เพื่อทำการศึกษาเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวท้องถิ่น และทำการทดลองปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ นำผลผลิตที่ได้ส่งออกขายสู่ท้องตลาด เพื่อนำเงินที่ได้มากระจายสู่ชุมชนและรักษาพันธุ์ข้าวท้องถิ่นเอาไว้ โดยมีการนำเยาวชนภายในชุมชนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกและรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ให้ดีที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อศึกษากิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตามรูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร, การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Key Informant) คือ ผู้ก่อตั้ง 1 คน และสมาชิกของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ 5 คน (รวมทั้งหมด 6 คน) โดยผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา ร่วมกับการอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ผ่านแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมและทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์เป็นหลัก

4. ผลการวิจัยการวิจัย

4.1 การรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ จากการที่คุณณรงค์ แรงกลีกร ซึ่งเป็นประธานของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่สมัยวัยเด็ก จึงเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นี้มาตั้งแต่ก่อนจะเกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าบริเวณเขาแม่กระทุ้ จึงได้นำตัวเองและพรรคพวกประมาณ 3-4 คน เข้าไปสู่การเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการฟื้นป่าบริเวณบ้านธารมะยม หมู่ที่ 10 ตำบลวังซ่าน อำเภอแม่วังค์ จังหวัดนครสวรรค์ (Narong Rangkasikorn, 2012) ตั้งอยู่บนเชิงเขาแม่กระทุ้ซึ่งเป็น 1 ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา มีการบุกรุกป่าภาคเหนือตอนล่างอย่างรุนแรงและกว้างขวาง ต้นใหญ่จำนวนมากบนเขาแม่กระทุ้ถูกทำลายจากการตัดเพื่อนำไปขายในเชิงเศรษฐกิจ ผ่นวกกับการแผ้วถางป่าเพื่อที่อยู่อาศัย และการทำการเกษตรของคนในชุมชนภายในและภายนอกพื้นที่ ทำให้ภูเขาที่เคยเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ เขียวขุ่ม มีสัตว์ป่าพลีชีพพรณนานาชนิด ได้กลายเป็นสภาพภูเขาหัวโล้นและเกิดไฟป่าอย่างรุนแรง โดยเขาแม่กระทุ้มีพื้นที่ทั้งหมด 45,000 ไร่ ถูกเผาทำลายไปกว่า 15,000 ไร่ น้ำที่เคยซึมออกมาจากรากไม้บนภูเขาได้เหือดหายไปด้วย (Prasong Phophrarot, 2017)

จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ.2539 บริเวณเขาแม่กระทุ้และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์นั้น จนทำให้หุบเขาตรงนี้ได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ” เนื่องจากเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำทุกปี ประชาชนในชุมชนจึงเอาเหตุการณ์ในครั้งนี้ มาพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการริเริ่มและร่วมกันดูแลรักษาและฟื้นฟูผืนป่าเขาแม่กระทุ้อย่างจริงจัง โดยนำประเด็นนี้เข้าไปร่วมกับโครงการปลูกป่าของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จำกัด (มหาชน) และและสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ให้การสนับสนุนจัดตั้งเครือข่ายชาวบ้านดูแลรักษาป่า จึงเริ่มมีดำเนินกิจกรรมการปลูกต้นไม้ ธรรมชาติให้หยุดเผาป่า ให้องค์ความรู้และปลูกจิตสำนึกในการรักษาพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2543 ป่าไม่ได้รับการดูแลและฟื้นฟูจากคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน (Narong Rangkasikorn, 2014) เช่น ความร่วมมือจากกรมป่าไม้ ในการขอสนับสนุนกล้าไม้พันธุ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาปลูกภายในพื้นที่เขาแม่กระทุ้ การร่วมแรงร่วมใจกันของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ และคนในชุมชน ร่วมกันลงมือทำผายชะลอน้ำบนภูเขแม่กระทุ้ การร่วมกันจัดทำแนวกันไฟป่า และร่วมกันสร้างทีมงานเฝ้าระวังการเผาจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้ลุกลามมาสู่เขาแม่กระทุ้ เป็นต้น (Daatfah Tharee, 2017)

เหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สาเหตุการรวมตัวของ “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่จังก์ จังหวัดนครสวรรค์” มาจาก 3 ปัจจัย คือ การบุกรุกทำลายป่าโดยคนในชุมชนและนอกชุมชนในช่วงเวลาที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการค้าไม้ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ผนวกกับการต้องการพื้นที่ในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ภูเขแม่กระทุ้ถูกทำลายให้เสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณเขาแม่กระทุ้ที่เคยอุดมสมบูรณ์ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากปัจจัยภายใน คือ คนในชุมชนต้องการพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น ที่เป็นผลพวงมาจากปัจจัยภายนอก คือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้มนุษย์แสวงหาเงินมากกว่าการมีจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง

หลังจากการรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่าเขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่จังก์ จังหวัดนครสวรรค์ ในประมาณปี พ.ศ.2539 คนในชุมชนเริ่มตระหนักได้ถึงผลเสียจากการตัดไม้ ทำลายป่า จนทำให้ไม่มีทรัพยากรน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้กลุ่มเริ่มเคลื่อนไหวและดำเนินกิจกรรมภายใต้เป้าหมายที่วางไว้ คือ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นให้ยั่งยืนและเหมาะสมกับครอบครัว เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน 2) การแปรรูปและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากข้าว ไร่ และทรัพยากรอื่น ๆ

ในท้องถิ่นที่หลากหลาย นำไปสู่การออกจำหน่ายเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดในระดับต่าง ๆ และ 3) ร่วมกันส่งเสริมด้วยการสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนา ร่วมกับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรมบริการสังคม กับชุมชนในการปลูกป่า ฝักระวังไฟฟ้า เรียนรู้โรงเรียนชาวนา และร่วมกิจกรรมเรียนรู้ตามฤดูกาล ชุมชนเพื่อกระตุ้นและให้กำลังใจ (Forest Network Community at Ban Than Mayom, n.d.)

4.2 กิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่ม่วง จังหวัดนครสวรรค์ ในเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่ม่วง จังหวัดนครสวรรค์ ยังประกอบไปด้วยกลุ่มผลประโยชน์ย่อย ๆ อีก 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ (กองทุนหมู่บ้าน), กลุ่มน้ำส้มควันไม้, กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน และกลุ่มโรงเรียนชาวนา โดยทุกกลุ่มย่อยเหล่านี้มีคนในชุมชนเป็นสมาชิกเกือบครบทั้งชุมชน การกำหนดขอบเขตภาระงานของแต่ละกลุ่มย่อยก็จะแตกต่างกันไปตามภารกิจ แต่จะมีหัวหน้าหลักในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินกิจกรรมนั้น ต้องอยู่ภายใต้กลุ่มใหญ่ที่ชื่อว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่ม่วง จังหวัดนครสวรรค์” เป็นหลัก โดยผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วิดีทัศน์ สื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่สำรวจ ทำให้ทราบว่าเครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่ม่วง จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง คณะผู้วิจัยขอเสนอการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายนี้ 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมประปาภูเขาและการปลูกป่า, 2) กิจกรรมกลุ่มโรงเรียนชาวนา หมู่บ้านธารมะยม, 3) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน, 4) กิจกรรมด้านการเป็นแหล่งความรู้ให้แก่บุคคลภายนอก และ 5) กิจกรรมทางด้านดนตรีและศิลปะ โดยทั้ง 5 กิจกรรม มีความเชื่อมโยงกันทุกประเด็น ถึงแม้ว่าบางกิจกรรมจะมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่แท้จริงแล้วทุกกิจกรรมมันแฝงไปด้วยเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มาจากการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชน นำมาสู่การลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้โดยชุมชนเอง ลดการพึ่งพาภาครัฐ การดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อการดำเนินของคนในชุมชนที่เน้นเรื่องที่ยั่งยืนเป็นหลัก

จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย ในเรื่องของจุดแข็งที่ทำให้เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม คงอยู่และมีความเข้มแข็ง วิเคราะห์ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของสิ่งที่ตนมีอยู่ เดินตามรอยพ่อหลวง (รัชกาลที่ 9) และตัวชุมชนเองยังคงมีความชนบทสูง มีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำออกมาใช้ได้ และความเจริญเติบโตของชุมชนยังไม่ก้าวกระโดดแบบชุมชนเมือง จึงทำให้การปลูกฝังและลงมือปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผลมากในชุมชนบ้านธารมะยม โดยอาศัยเครือข่ายเป็นที่กระจายความรู้ในส่วนนี้ให้แก่คนในชุมชน

2) พันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ เป็นการประสานงานของผู้นำและสมาชิกภายในเครือข่ายฯ ที่สามารถดึงพันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ เงินงบประมาณ รวมไปถึงการให้ความรู้จากพันธมิตรทั้งหลาย โดยผู้นำของเครือข่ายฯ จะนำข้อมูล วิชิตคิด หรือขั้นตอนการทำงาน ในส่วนนี้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาใช้ตามบริบทของชุมชนของตนเอง เพื่อก่อให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่คนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

3) องค์ความรู้และการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งของผู้นำเครือข่ายฯ ถึงแม้ว่าผู้นำของเครือข่ายฯ นี้จะเป็นผู้สูงอายุและมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม แต่ด้วย “ความกลัว” ที่นำไปสู่ “ความกล้า” ที่จะเปลี่ยนระบบความคิดแบบเดิม ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตที่อิงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก (โดยไม่สนใจความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นในชุมชน) ไปเป็นระบบความคิดแบบใหม่ ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตที่อิงเรื่องสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างยั่งยืน เพื่ออนาคตของลูกหลานในชุมชน ผู้นำเครือข่ายฯ จึงทำเป็นตัวอย่างให้แก่คนในชุมชนได้เห็นก่อน เพื่อให้คนทั่วไปได้รู้ว่า “ต้องกล้าเปลี่ยนความคิด เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน”

5. อภิปรายผลการวิจัย

การรวมตัวของเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์ แนวคิดริเริ่มการรวมกลุ่มจากจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวคิดของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กล่าวไปข้างต้น โดยเครือข่ายนี้มีเป้าหมายร่วมกัน คือ “การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน (Narong Rangkasikorn, 2017)” จากองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ของวรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ และคณะ นั้น ผู้ศึกษาจึงนำองค์ประกอบดังกล่าวมาวิเคราะห์ที่ผูกโยงกับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลประโยชน์ของ จุมพล หนีมพานิช ผ่านเครือข่ายป่าชุมชนคนรักซ์ป่า เขาแม่กระทุ้ ได้ดังนี้

5.1 การเชื่อมโยงกฎหมายกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเด็นนี้ทางเครือข่ายฯ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาอย่างเป็นทางการ โดยการอาศัยพระราชบัญญัติป่าชุมชน เหตุผลสำคัญของการจัดให้มีป่าชุมชนก็เพื่ออาศัยพลังของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้ป่านั้น ๆ ฟื้นฟู ดูแลพื้นที่ป่า ให้เป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ต่อการรักษาระบบนิเวศ ฟื้นฟูแหล่งน้ำ และความชุ่มชื้น

ตลอดจนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Rataya Chandratheiyin, 2011) โดยชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นการเอื้อให้ประชาชน โดยเฉพาะคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและรักษาทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 จากปัจจัยข้างต้นจึงทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์แบบใหม่ขึ้น ภายใต้การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ใช้ชื่อว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์”

5.2 ผู้นำเข้มแข็งและเสียสละ (ภาวะผู้นำ) เมื่อกล่าวถึงผู้นำของเครือข่ายฯ พบว่า ผู้นำหลักของกลุ่ม คือ คุณณรงค์ แรงกลีกร, คุณประสงค์ โพธิ์พระรส, คุณสุวิทย์ จันทรศรีรักษา และคุณดาตฟ้า ถารี ซึ่งผู้นำทุกคนมีความรู้และความสามารถเฉพาะด้านไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ “ต้องการฟื้นฟูและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เพื่อบุตรหลานในอนาคต” แต่ละคนจึงนำความรู้และความสามารถที่ตนเองมีออกมาคิดและนำไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมที่เครือข่ายฯ ดำเนินการมาตลอด ตั้งแต่มีการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539

5.3 การมีนโยบาย/โครงการที่เหมาะสมมาสนับสนุน จากเหตุการณ์ในอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2539 บริเวณเขาแม่กระทุ้และพื้นที่ป่าใกล้เคียง มักเกิดไฟป่าอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือของมนุษย์นั้น จนได้รับฉายาว่า “ภูเขามังกรไฟ” ผู้นำและสมาชิกของเครือข่ายฯ จึงได้พลิกวิกฤติช่วงนี้ให้เป็นโอกาส ในการนำประเด็นปัญหานี้เป็นกระตุ่นจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้หันมาดูแล ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ช่วงแรกจึงได้รับการสนับสนุนจาก ปตท. และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยเป็นหลัก ผลสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมประปาภูเขาและการปลูกป่า นำไปสู่การขยายความร่วมมือและการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เครือข่ายฯ ได้ดำเนินการทำไป มาจากความร่วมมือทั้งคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ทั้งในระดับปัจเจกไปจนถึงระดับภาคีเครือข่ายภายนอกชุมชน

5.4 การมีภาคี/เครือข่ายที่เข้มแข็ง (ขนาดและความสามัคคีของกลุ่ม) เนื่องจากการรวมตัวของเครือข่ายฯ นี้ มาจากปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม สมาชิกของเครือข่ายฯ จึงเป็นคนในชุมชนที่ถูกกระตุ้นความรู้และจิตสำนึกในการดูแล ฟื้นฟู และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ผ่าน 5 กิจกรรมหลัก จนทำให้เครือข่ายฯ นี้กลายเป็นกลุ่มและพื้นที่ตัวอย่างของขบวนการคัดค้านโครงการเขื่อนแม่วังก์ ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน ช่วยลดการพึ่งพาจากภาครัฐ จึงทำให้เครือข่ายฯ มีภาคีที่มีความมั่นคงและมีความรู้

ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ สามารถขอความร่วมมือทั้งด้านความรู้ วิทยากร ทูน หรือทรัพยากรอื่นที่ทางเครือข่ายฯ ต้องการได้เสมอ

5.5 การสร้างความยั่งยืน โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในประเด็นนี้เหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู (ที่เกษียณอายุราชการแล้ว) ใช้ความรู้ความสามารถทั้งของตนเองและเหล่าลูกศิษย์ในการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ผลิตเครื่องฟนปุยเอง (ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีราคาแพง) (Suwit Chansrilucksa, 2017) เป็นต้น เพื่อการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน

5.6 การปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทางผู้นำเครือข่ายฯ ใช้แนวคิด “ความกลัว” ที่นำไปสู่ “ความกล้า” ไปผูกโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปลูกและกระตุ้นจิตสำนึกให้แก่ในชุมชน ให้ดูแล พื้นฟู และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยในช่วงแรกยังไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเท่าที่ควร กลุ่มผู้นำจึงลงมือปฏิบัติให้คนในชุมชนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการเปลี่ยนระบบความคิด จนทำให้คนในชุมชนเริ่มทำตาม กล้าที่จะเปลี่ยนระบบความคิดแบบเดิม นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม

5.7 การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เครือข่ายฯ มีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มโรงเรียน ขาวนา หมู่บ้านธารมะยม และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน โดยทุกกิจกรรมต้องผูกโยงแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นหลัก จึงทำให้เกิดแนวคิดและการลงมือปฏิบัติที่ดีขึ้นจากเดิม เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ด้วยการปลูกพืชผลที่เหมาะสมกับพื้นที่และพยากรณ์อากาศ เพื่อนำผลผลิตที่ได้ออกจำหน่ายแก่ท้องตลาด ซึ่งเป็นผลผลิตที่ยึดแนวคิดเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก ปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค ทำให้คนในชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น

5.8 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม) ถึงแม้ว่าสมาชิกของเครือข่ายฯ จะเป็นคนในชุมชนเท่านั้น แต่ด้วยความรู้และความสามารถของเหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ จึงสามารถเข้าไปมีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นได้ในบางกรณี เช่น การขอความร่วมมือในการปลูกหญ้าแฝกบริเวณริมคลองสาธารณะในพื้นที่อำเภอแม่वंก การขอความร่วมมือให้ผู้นำของเครือข่ายฯ ออกให้ความรู้ในเรื่องการปลูกข้าวอินทรีย์ โดยความร่วมมือเหล่านี้มาจากการเชิญของหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เป็นต้น เป็นการแสดงตัวตนและจุดยืนของเครือข่ายฯ ต่อการดำรงอยู่ในท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุบ้านธารมะยม อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” นั้นเป็นการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์แบบใหม่ที่ไม่ได้มีการรวมตัวมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่เป็นการรวมตัวกันภายใต้

วัตถุประสงค์ ทศนคติ และผลประโยชน์ร่วมกัน คือ “การฟื้นฟู ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน” ไม่กระจุกตัวแค่อาชีพใดอาชีพหนึ่งเหมือนการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์แบบเก่า

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อดี 1. กลุ่มผู้นำของเครือข่ายฯ มีความเป็นจิตอาสา มีความเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจในการพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง โดยใช้ประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน มาเป็นตัวกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชน โดยผูกโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

2. สมาชิกของเครือข่ายฯ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชัดเจน เวลาดำเนินกิจกรรมจึงมีสมาชิกที่มาเป็นประจำ เป็นกลุ่มที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก แต่กิจกรรมที่จัดต้องอาศัยความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างมาก (Kanyanee Witthummanon, 2017)

3. ทางเครือข่ายฯ จะนำความรู้ ความสามารถ หรือทรัพยากรที่สมาชิกมี (ที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของแต่ละบุคคล) ออกมาร่วมกันคิดและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นความรู้ความสามารถที่ยืดหยุ่นและถ่ายทอดให้แก่สมาชิกหรือบุคคลภายนอกได้เสมอ (Prasong Phophrarot, 2017)

4. ทางผู้นำของเครือข่ายฯ มีพันธมิตรหรือกลุ่มผลประโยชน์จากภายนอกที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ เงินงบประมาณ รวมไปถึงการให้ความรู้จากพันธมิตรทั้งหลาย โดยผู้นำของเครือข่ายฯ จะนำข้อมูล วิชิตคิด หรือขั้นตอนการทำงาน ในส่วนนี้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาใช้ตามบริบทของชุมชนของตนเอง เพื่อก่อให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่คนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

5. มีการจัดประชุม เพื่อปรึกษาหารือถึงแนวทางการแก้ไขและการพัฒนาชุมชนและบริเวณใกล้เคียงเป็นประจำทุกปีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม ถือเป็นวันสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านธารมะยม แสดงให้เห็นสายสัมพันธ์อันแนบแน่นของสมาชิกในเครือข่ายฯ และพันธมิตรภายนอกในพื้นที่ที่มีทัศนคติหรือมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสีย 1. เครือข่ายฯ มักเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกชุมชนมากกว่าคนในชุมชน เพราะได้รับการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้เป็นกลุ่มและพื้นที่ตัวอย่างในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากพันธมิตรที่มีชื่อเสียง คือ มูลนิธิสีบนาคะเสถียร (Narong Rangkasikorn, 2012) จึงทำให้ในบางครั้งการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนและชุมชนข้างเคียงไม่โดดเด่นเท่าที่ควร (ความสำคัญและ

การแสดงจุดยืนภายในชุมชนและชุมชนข้างเคียงจึงอาจถูกละเลยไปบางครั้ง การต่อรองผลประโยชน์กับอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก)

2. จิตสำนึกเรื่องการเป็นจิตอาสาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร การสร้างและการกระตุ้นจิตสำนึกในประเด็นดังกล่าวจึงเกิดได้ในระยะสั้น ๆ

3. ในชุมชนมีกลุ่มเยาวชนไม่มากนัก จึงเป็นข้อกั่วงวลของทางผู้นำเครือข่ายฯ ต่ออนาคตของชุมชนว่าจะเป็นอย่างไต่อไป เพราะเยาวชนส่วนใหญ่เดินทางไปศึกษาเล่าเรียนและทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นจำนวนมาก ความต่อเนื่องของหลักคิดและกิจกรรมของเครือข่ายฯ อาจสะดุดลงได้ ถ้ากลุ่มเยาวชนเหล่านี้ไม่มาสานต่อแนวคิดและกิจกรรมของเครือข่ายฯ เบื้องต้นทางเหล่าผู้นำจึงให้บุตรหลานของตนเองกลับมาดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชน (ซึ่งเป็นบุตรหลานที่มีความสนใจที่จะกลับมาอยู่ในชุมชน ไม่มีการบีบบังคับแต่อย่างใด) เพื่อรับแนวคิดและการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ ที่เป็นไปตามเป้าหมายในการรวมตัว และเป็นตัวอย่างให้แก่คนในชุมชนได้ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ควรมีการศึกษาและติดตามประเด็นเรื่องข้อเสีย/จุดอ่อนที่ทางเหล่าผู้นำของเครือข่ายฯ เป็นกังวลอย่างมาก (ที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไปข้างต้น) มาศึกษาว่าเป็นอย่างไร เพื่อส่งเสริมความแข็งแกร่งของเครือข่ายฯ และให้ความสำคัญกับการศึกษาในกลุ่มเยาวชนเป็นพิเศษ เพราะกลุ่มนี้ต้องเข้ามาเป็นสมาชิกและเป็นผู้นำของเครือข่ายฯ ในอนาคต โดยใช้กรณีศึกษาเดิม คือ เครือข่ายป่าชุมชนคนรักป่า เขาแม่กระทุ้ บ้านธารมะยม อำเภอแม่จัน จังหวัดนครสวรรค์

References

- Chairat Charoensin-o-larn. (1999). *Development Discourse : Power, Knowledge Truth, Identity and Otherness*. Bangkok : Vibhasazine.
- Chumphon Nimphanit. (2009). *Interest Groups and Thai Politics : Old & New Politics and Case Studies*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. 2nd Edition.
- Daatfah Tharee. Member of Farmer School. Interview. July 16, 2017. Nakhon Sawan.

Forest Network Community at Ban Than Mayom. (n.d.). *Documentation of “Ban Than Mayom, Mae Wong District of Nakhon Sawan Province”*.

Kanyanee Witthummanon. Member of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. June 17, 2017. Nakhon Sawan.

Narong Rangkasikorn. (2012). *Mae Wong Dam Project* by Sueb Nakhasathien Foundation. At Room Nonsee 1 Floor 4 KU HOME, Kasetsart University. June 28, 2012.

Narong Rangkasikorn. Main of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. September 3, 2014. Nakhon Sawan.

Narong Rangkasikorn. (2012). Main of Forest Network Community at Ban Than Mayom. Interview. July 23, 2017. Nakhon Sawan.

Prapart Pintobtamg. (2009). *Political Process Theory and Social Movement*. Chiang Mai : Heinrich Boell Foundation.

Prasong Phophrarot. Main of Farmer School. Interview. July 16, 2017. Nakhon Sawan.

Rataya Chandratheiyin. (2011). *Community Forest Act* [online]. Retrieved August 13, 2017. Available: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3:rataya&catid=1:2009-10-07-09-26-02&Itemid=2.

Worraluck Sriyai. (2012). *Open forest preservation village - water management No dams are used throughout*. All year [online]. Retrieved December 20, 2016. Available: <http://tcijthai.com/tcijthainews/view.php?ids=605>.

Suwit Chansrilucksa. Philosopher at Ban Than Mayom. Interview. June 17, 2017. Nakhon Sawan.

Suwit Philuk. (2014). *Nature come to the city : No wilderness* [online]. Retrieved December 14, 2016. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=-I0vzlpnAK8>.